

BOSHLANG'ICH SINFLARDA DARS O'TISHDA DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH

Abdazova Baxora Abdusamat qizi
Samarqand viloyati Nurobod tumani
72-maktab Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanishning ahamiyati, ularning o'quvchilarning bilish faoliyati, tafakkuri va dunyoqarashini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, didaktik o'yinlarning samaradorligini oshirish usullari, metodik tavsiyalar va amaliy tajribalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, didaktik o'yin, metodika, rivojlantirish, ta'lim samaradorligi, ijodkorlik.

Kirish

Boshlang'ich ta'lim umumiy ta'lim tizimining eng muhim bo'g'ini hisoblanadi. Chunki aynan shu davrda o'quvchilarning bilimga qiziqishi, mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi shakllanadi. Didaktik o'yinlar esa dars jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, mavzuga qiziqishini kuchaytirish va bilimlarni mustahkamlashning eng samarali vositalaridan biridir. O'yinli faoliyat bolaning tabiiy ehtiyoji hisoblanadi, shu sababli dars jarayoniga kiritilgan o'yin elementlari o'quvchilarning darsga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi.

Asosiy qism

Didaktik o'yinlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, dunyoqarashini kengaytirish va bilimlarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich sinflarda qo'llaniladigan didaktik o'yinlar quyidagi maqsadlarga xizmat qiladi:

1. Bilimlarni mustahkamlash va chuqurlashtirish.
2. O'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga jalb qilish.
3. Mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish.
4. O'zaro hamkorlik va muloqot madaniyatini shakllantirish.

Didaktik o'yinlarning turlari: og'zaki, stol usti, kartochkali, rolli va kompyuterli o'yinlar. Boshlang'ich sinflarda o'qituvchi o'yinlarni tanlashda o'quvchilarning yoshi, qiziqishi va darsning maqsadidan kelib chiqishi zarur.

Masalan, matematika darslarida «Topqirlar bellashuvi», «Kim tezroq?» kabi o'yinlar o'quvchilarning hisoblash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ona tili darslarida esa

«Soʻz top», «Zanjirli gap tuzish» kabi oʻyinlar oʻquvchilarning lugʻat boyligini kengaytiradi. Tabiatshunoslik darslarida «Kim topqir?», «Rasmlarni joylashtir» kabi oʻyinlar tabiat haqidagi tushunchalarni mustahkamlaydi.

Oʻyinlar yordamida bilimlarni mustahkamlashdan tashqari, ularning tarbiyaviy ahamiyati ham juda katta. Chunki oʻyin jarayonida bolalarda jamoada ishlash, doʻstona munosabat oʻrnatish, oʻzaro hurmat va masʼuliyat kabi fazilatlar shakllanadi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar asosida yaratilgan interaktiv oʻyinlar ham boshlangʻich sinflarda keng qoʻllanilmoqda. Bu oʻyinlar darslarni qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi. Didaktik oʻyinlar taʼlim jarayonida oʻquvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, dunyoqarashini kengaytirish va bilimlarni mustahkamlashda muhim rol oʻynaydi.

Boshlangʻich taʼlim jarayonida didaktik oʻyinlardan foydalanish nafaqat darsni qiziqarli qilish, balki oʻquvchilarning mustaqil fikrlashini, mantiqiy tafakkurini va ijodiy yondashuvini ham shakllantiradi. Zamonaviy pedagogik qarashlarga koʻra, bola bilimni tayyor shaklda emas, balki faol ishtirok, tajriba va oʻzaro hamkorlik orqali puxta oʻzlashtiradi. Shunday ekan, didaktik oʻyinlar dars jarayonining tabiiy tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Masalan, matematika fanida “Topib koʻr”, “Qiziqarli masalalar”, “Sonlarni tartibga sol” kabi oʻyinlar oʻquvchilarning nafaqat hisoblash malakasini, balki tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Ona tili darslarida “Soʻz topish”, “Gapni davom ettir”, “Qaysi soʻz ortiqcha?” kabi mashgʻulotlar oʻquvchilarda soʻz boyligini oshiradi, nutq madaniyatini mustahkamlaydi. Tarix yoki atrof-muhit darslarida esa rol oʻyinlar, sahnalashtirish uslublari bolalarning kuzatuvchanligi va ijtimoiy faolligini kuchaytiradi. Psixologlarning fikricha, oʻyin jarayonida bola oʻzini erkin his qiladi, xatolardan qoʻrqmaydi va mustaqil xulosalar chiqarishga intiladi. Shu sababdan oʻquvchi darsda faol ishtirok etadi, oʻz fikrini bildirishga odatlanadi va bu jarayon uning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qoʻshadi. Shuningdek, didaktik oʻyinlarning yana bir muhim jihati – ular sinfda ijobiy muhit yaratadi, bolalar oʻrtasida hamkorlikni mustahkamlaydi. Oʻyin davomida har bir bola oʻz rolga ega boʻladi, jamoada ishlashni oʻrganadi, doʻstlarini qoʻllab-quvvatlash odatini shakllantiradi. Bu esa kelgusida ijtimoiy hayotga moslashuvini osonlashtiradi. Tajriba shuni koʻrsatadiki, oʻyin asosida oʻtilgan darslarda oʻquvchilar olingan bilimni uzoq vaqt eslab qoladi, chunki ular jarayonni faqat tinglabgina emas, balki amalda bajarib oʻrganadi. Shu nuqtai nazardan, didaktik oʻyinlarni faqat boshlangʻich taʼlim emas, balki umumiy taʼlim jarayonining boshqa bosqichlarida ham keng qoʻllash maqsadga muvofiqdir. Shu bilan birga, oʻqituvchi oʻyinlardan foydalanishda maqsadni aniq belgilashi lozim, yaʼni oʻyin oʻz-oʻzidan emas, balki dars mazmuniga moslashtirilgan holda tashkil etilishi kerak. Agar oʻyin taʼlimiy maqsadga xizmat qilsa, u dars samaradorligini oshiradi, aks holda vaqtni oladigan boʻsh mashgʻulotga aylanib qoladi. Zamonaviy didaktik oʻyinlarni yaratishda

interfaol texnologiyalar va raqamli resurslardan foydalanish ham dolzarbdir. Masalan, elektron viktorinalar, mobil ilovalar, interaktiv testlar bolalarning darsga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytiradi. Shu tarzda an'anaviy o'yinlar bilan birga zamonaviy texnologiyalar uyg'unligi boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Demak, didaktik o'yinlar boshlang'ich ta'limning ajralmas qismi bo'lib, ular orqali bolalar bilimni o'zlashtiribgina qolmay, balki hayotiy ko'nikmalar, muloqot madaniyati, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi.

O'yinlar yordamida bilimlarni mustahkamlashdan tashqari, ularning tarbiyaviy ahamiyati ham juda katta. Chunki o'yin jarayonida bolalarda jamoada ishlash, do'stona munosabat o'rnatish, o'zaro hurmat va mas'uliyat kabi fazilatlar shakllanadi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar asosida yaratilgan interaktiv o'yinlar ham boshlang'ich sinflarda keng qo'llanilmoqda. Bu o'yinlar darslarni qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda didaktik o'yinlardan foydalanish dars jarayonini qiziqarli, samarali va mazmunli tashkil etishda muhim omil hisoblanadi. O'yinlar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi va kelgusida muvaffaqiyatli ta'lim olishi uchun mustahkam asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hasanboyeva O., G'ofurov K. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
2. Ochilov M. Didaktik o'yinlar metodikasi. – Toshkent: Fan, 2015.
3. Abdullaeva N. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: Noshir, 2018.
4. Xoliqova D. Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Shirinboyeva M. Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar. – Samarqand: Zarafshon, 2021.